

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи унвончӯ Имамбердиева Саломат Менгликуловна дар мавзуйи «Ономастикаи «Ёддоштҳо»-и Садриддин Айнӣ» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои филология аз рӯйи ихтисоси 10.02.01. – Забони тоҷикӣ пешниҳод гардидааст.

Осори бадеии давраҳои гуногуни адабиётмон ганҷинаи пурғановатест, ки таҳқиқи онҳо барои афзудани сарвати луғавии забони адабии тоҷикиа мон аз ҳар ҷиҳат мусоидат мекунад. Маълум аст, ки устод С.Айнӣ яке аз шахсиятҳои маъруфи миллати тоҷик аст, ки осори пурарзиши илмию бадеӣ офаридааст ва таҳқиқи илмии онҳо ҳам аз назари забоншиносию адабиётшиносӣ ва ҳам аз назари таърихшиносону фарҳангшиносӣ кайҳо шуруъ шуда, диққати садҳо нафар муҳаққиқро ба худ ҷалб кардааст. Бо вучуди ин, қорҳои таҳқиқӣ доир ба осори устод С.Айнӣ дар ҳоли инкишоф буда, масъалаҳои зиёде муҳаққиқи худро интизоранд.

Унвончӯ Имамбердиева Саломат ба баррасии номвожаҳои осори устод С. Айнӣ даст зада, дар мавзуйи «Ономастикаи «Ёддоштҳо»-и Садриддин Айнӣ» диссертатсия пешниҳод кардааст, ки дар радифи дигар қорҳои илмӣ-тадқиқотии марбут ба осори адиб яке аз масоили муҳимми илмӣ ба шумор меравад.

Аз рӯйи маълумоти фишурда маълум мегардад, ки диссертатсия ва масъалаҳои матраҳшуда дар забоншиносии тоҷик қори қомилан нав буда, дар пешбурд ва инкишофи масъалаҳои марбут ба таҳқиқи ономасиологӣ саҳифаи наве боз хоҳад кард.

Зимни таҳқиқ унвончӯ ба баррасии антропонимҳои ифодакунандаи мифонимҳо, номҳои пайғомбарону ҷаҳраҳои динию таърихӣ, шохону шохзодагон, аъёну ашроф, адибону донишмандону фозилон, хунармандону пешаварон пардохта, нақши онҳоро дар номгузорию манзараҳои табиат, тасвирҳои бадеӣ, ҳаводиси гуногуни таърихӣ, муассисаҳои таълимӣ ва нуқоти маскунӣ нишон медиҳад. Номҳое, ки маъноҳои гуногуни услубиро ифода мекунанд, мавриди баррасии махсус қарор мегирад, ки ҷанбаи илмӣ қорро пурратар мегардонад. Таҳлилҳои амиқи илмӣ дар баҳши муайян сохтани баромади забонии қалимаҳо мушоҳида шуда, аз рӯйи таҳқиқи унвончӯ маълум мегардад, ки дар ташаккули исмҳои хос забонҳои тоҷикию арабӣ, туркӣ-ӯзбекӣ, русӣ-байналмилалӣ ва онимҳои омехта нақши асосиро дороянд. Сохтори морфологӣ онимҳои «Ёддоштҳо»-и устод С.Айнӣ дар боби алоҳида баррасӣ гардида, муайян мешавад, онҳо сода, сохта, мураккаб ва дар қолиби ибораҳо истифода шудаанд.

Навгони қори муҳаққиқ дар он зохир мегардад, ки баррасии ономастикаи «Ёддоштҳо»-и устод С.Айнӣ бо диди нави илми муосир бори

аввал сурат гирифта, барои муайян сохтани ҷойгоҳи номҳо дар таркиби луғавии асар ва мавқеи онҳо дар ташаккули маънавиёти миллӣ мусоидат мекунад. Бори аввал дар сатҳи ҳуби илмӣ ифодагари маъноҳои гуногуни услубӣ доштани исмҳои хос собит гардида, мансубияти забонӣ ва сохтори онҳо баррасӣ шудааст, ки ба талаботи пешрафти илми муосир пурра ҷавобгӯ аст.

Бобҳои диссертатсия масоили матраҳшударо мантиқан пешниҳод менамояд ва онҳо якдигарро мукамал менамоянд. Таҳқиқ дар асоси усулҳои илмии тасвирӣ, муқоисавӣ-таърихӣ, мушоҳида, таҷзияву таҳлил, усулҳои фонетикӣ, маъноию услубӣ ва ғайра истифода шудааст, ки ба талаботи чунин корҳо муносиб аст. Зимни таҳлилҳо аз андешаҳои донишмандони соҳа барои тақвияти андеша истифода шудааст.

Дар хулосаи диссертатсия ба таври мухтасар дастовардҳои илмии таҳқиқ дар 12 банд оварда мешавад. Маълум мегардад, ки номҳои дар асар истифодашуда тасодуфӣ набуда, ба таъриху маънавиёти миллиамон алоқаманд буда, қисми зиёди онҳо дар байни истифодабарандагон маъруфу маҳбубанд ва ба расму оини мо мувофиқат карда, барои муайян намудани муносибати пайвандии наслҳо, наҷод ва ҷиҳатҳои генетикии мардум мусоидат кардаанд.

Дар маҷмӯъ, рисола ба забони ҳуби илмӣ навишта шуда, дастоварди нави илмӣ ба шумор меравад ва зимни мавзӯъ кулли мақсад ва нуқтаҳои ба ҳимоя пешниҳодкардаашро халлу фасл намуда, барои анҷоми чунин пажӯҳиш меҳнати зиёд кардааст.

Ногуфта намонад, аз рӯйи фишурдаи диссертатсия, ба назари мо, дар радифи комёбиҳо боз нуқтаҳои баҳснок, бархе иштибоҳот низ ба мушоҳида мерасанд, ки дар оянда рафъи онҳо боиси болоравии ҳусни пажӯҳиш хоҳад гардид.

1. Аз сабаби он, ки мавзӯи таҳқиқ ономастикаи “Ёддоштҳо” маҳсуб меёбад, дар диссертатсия баррасии топонимҳо камтар ба назар мерасанд. Хуб мешуд, дар баррасии топонимҳои асар низ кӯшида мешуд.

2. Дар матни фишурда ҷо-ҷо такрори фикр мушоҳида мешавад (ниг. с. 7, 13).

3. Дар диссертатсия ҷо-ҷо ғалатҳои имлоӣ, китобат ва услубӣ ба назар мерасанд (ниг. с. 4, 6, 10, 15, 67, 78...).

Чунин эродҳо ҷузъӣ буда, зуд ислоҳшавандаанд ва ба сифати диссертатсия таъсир намерасонанд.

Ҳамин тавр, фишурдаи диссертатсияи Имамбердиева Саломат Менгликулова дар мавзӯи «Ономастикаи «Ёддоштҳо»-и Садриддин Айни»

ба талаботи бандҳои 31-35-уми Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021-ум, тахти №267-ум тасдиқ шудааст, инчунин талаботи ҚОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ буда, муаллифи онро сазовори дарёфти дараҷаи илмии номзади илми филология аз рӯйи ихтисоси 10.02.01. – Забони тоҷикӣ доништан мумкин аст.

Номзади илмҳои филологӣ, PhD
саромӯзгори кафедраи филологияи
тоҷики ва забонҳои шарқ

Д.Мукумова

Номзади илмҳои филологӣ, PhD
саромӯзгори кафедраи филологияи
тоҷики ва забонҳои шарқ

Курбоналиева М. С.

Имзои Мукумова Дилафруз Зиёдуллаевна ва Курбоналиева Махфират
Саъдуллаевнаро тасдиқ мекунам.
Сардори шуъбаи кадрҳои
Донишгоҳи давлатии Тирмиз:



Жӯраева Барно

Суроға: 190111, Ҷумҳурии Тоҷикистон
в. Сурхандарё, ш.Тирмиз, к. Баркамол Авлод
E. Mail: termizdu@umail.uz

E-mail: Lion5397@gmail.com Тел: +998902451825

maxfiratqurbonaliyeva@gmail.com Тел: + 998905200541

15.05.2023